

**Щодо обґрунтування створення та діяльності
товариства з обмеженою відповідальністю «Закарпатське екскурсійне бюро»**

Реальний стан справ у туристичній сфері краю

1. Так, дійсно, на Закарпатті «здійснює діяльність багато суб'єктів туристичної діяльності, а саме туроператори, турагенти, власники об'єктів тимчасового розміщення (проживання), суб'єкти сільського туризму, туристично-інформаційні центри, інші підприємства». Але скільки і хто з них що робить - НЕВІДОМО (ні статистиці, ні органам влади: районів та краю).

Звідси, потрібно знати та розуміти таке:

- А) що маємо у наявності у цій царині;
- Б) що нам потрібно й навіщо це потрібно;
- В) що для цього треба зробити й хто це може/буде робити.

2. За статистичними та аналітичними даними, кількість туристів краю, які виїжджають на відпочинок (в основному - за кордон), практично зрівнялась з кількістю відпочиваючих, які приїждять до Закарпаття. Так, тільки за січень-лютий 2016 р., край відвідало 42 тисячі туристів. Сказати, скільки з того були іноземці - неможливо. Це пов'язано з тим, що як повідомили у Мінекономрозвитку «з 2,5 тисячі туристичних операторів (станом на 30 травня 2016) статистичні звіти подали лише 580 компаній». Зате, відомо, що у 2015 р. Україну відвідали 15 519 тис. іноземних туристів (у 2014 р. - 17 070 осіб, що у 15 разів менше даних 2013 р., коли кількість туристів склала 232 311 осіб).

Звідси, можна зробити такі висновки:

А) Україна не веде (як, наприклад, Словаччина) облік туристів (яких характеризують умовою ночівлі в об'єктах тимчасового розміщення/проживання). Натомість, для статистики іноземних туристів, Україна використовує дані прикордонної служби та тих статистичних даних, які подаються у звітах самими туристичними операторами.

Б) При цьому - найбільш чисельні групи туристів-іноземців до Закарпаття, в останні роки, приїздили з країн Європи та СНД. Так, у 2010 р. із сусідніх країн: Чехії, Угорщини, Словаччини, Польщі - було 59,6% туристів а, в основному - з Росії та Білорусі - 37,7% відпочиваючих. При цьому, якщо європейці, в основному, відпочивали/ходили в/по горах, то росіяни та білоруси, як правило - лікувались по санаторіях та приватних курортах (рідше готелі/садиби);

В) Натомість, характерно, що прийом відпочиваючих з країн СНД (для яких наш край - «вже Європа»), відбувається: як в об'єктах побудованих в період СРСР (які влаштовують цю категорію відпочиваючих) так і в новобудовах тимчасового розміщення/проживання, де ціни завищено в порівнянні з європейськими, особливо у поєднанні: ціна/рівень сервісу (що й відлякує туристів із-за кордону). Після анексії Криму та з початком військових дій на Сході - потік туристів з країн СНД, практично припинився, що суттєво відбилося на доходах приймаючої сторони.

3. Фінансування туристичної сфери:

А) на рівні Державного Бюджету (на 2016 рік) - 0 грн.;

Б) на рівні обласного бюджету, навіть не в межах тих коштів, які збираються через місцевий податок «туристичний збір», а саме фінансування ніби туризму - непрозоре!;

В) на рівні міськрайонів - те ж саме, що й на обласному рівні.

Звідси, необхідно домогтись, щоб:

А) примусити, бодай депутатів ВР від Закарпаття - звернути увагу на туристичну сферу та щоб останні ініціювали зрушення у фінансуванні туристичної сфери;

Б) щоб кошти місцевих громад, бодай в об'ємі, які збираються з суб'єктів туристичної сфери - реінвестувались у туристичну сферу краю;

В) переконати/примусити чиновників місцевих органів влади, які займаються питаннями туризму - укладати Угоди державно-приватного партнерства.

4. Масові заходи, як-то: щорічна туристична виставка-ярмарок «Тур'євроцентр Закарпаття», виставки, конференції, фестивалі тощо, які організуються місцевими органами виконавчої влади та різного роду оргкомітетами (в т.ч. й за участі спонсорів), станом на сьогодні є:

А) організаційно «слабенькими», тематично сумнівними, фінансово спірними;

Б) ніяк не впорядкованими: ні по тематиці, ні по географії краю, ні в часі;

В) малоефективними та маловиразними (а нерідко й незрозумілими та зайвими).

Звідси, варто визначитись по кількості/якості масових заходів (які будуть організовуватись у сфері туризму):

А) суб'єктів туристичної сфери краю у Міжнародних виставках та інших форумах в Україні й за кордоном (бажано перелік учасників, з щорічним затвердженням таких та кошторисом витрат по кожній акції);

Б) які будуть організовуватись у сфері туризму в самому Закарпатті та визначити пріоритетні заходи, попередньо класифікувавши такі (за значенням, по тематиці, по регіонам тощо, кошторисом витрат по кожній акції);

В) фестивалі, а Закарпатській області доцільно організувати й проводити:

- міжнародного рівня: один на 2-3 роки (за міжнародного, національного та обласного фінансування);

- загальнонаціонального рівня (загальноукраїнський) - 1 на рік (за національного та обласного фінансування);

- обласного рівня, максимум 2-3 на рік (за обласного фінансування).

P.S. Всі інші фестивалі - регіонального, районного та міських і селищних рівнів...

Доцільність створення суб'єктів туристичної сфери в Закарпатті та стан наявних

1. Створення тих чи інших суб'єктів туристичної сфери (на фоні вже створених, діючих та тих, що припинили свою діяльність), доцільно здійснювати керуючись/з урахуванням:

А) міжнародних норм й стандартів та виходячи із законодавчих та нормативних норм українського законодавства;

Б) з урахуванням наявних у краї: доріг та інфраструктури, ресурсів, рекреаційних можливостей тощо;

В) та головне - з урахуванням потреб у тих чи інших суб'єктах туристичної сфери.

P.S. При цьому - важливо керуватись умовами статей 399, 401, Глави 16 «ТУРИЗМ», підписаної **Угоди про Асоціацію, між Україною та Європейським Союзом** і його державами-членами, яка вступила у силу з 1 січня 2016 року та за якими, співробітництво повинно зосереджуватись на таких напрямках:

а) обміні інформацією, найкращими практиками, досвідом та передачі «ноу-хау», зокрема інноваційних технологій;

б) встановленні стратегічного партнерства між державними, приватними та суспільними інтересами з метою забезпечення сталого розвитку туризму;

с) просуванні та розвитку туристичних продуктів і ринків, інфраструктури, людських ресурсів та інституційних структур;

д) розвитку та імплементації ефективних політик і стратегій, зокрема відповідних правових, адміністративних та фінансових аспектів;

е) навчанні спеціалістів з туризму, а також нарощенні потенціалу в галузі туризму з метою підвищення стандартів якості надання туристичних послуг;

ф) розвитку і сприянні туризму на основі місцевих громад.

2. Створення нових суб'єктів туристичної сфери в краї, повинно виходити з інформації, що «мережа оздоровчих, рекреаційних та туристичних об'єктів на території Закарпатської області нараховує більше 400 санаторно-лікувальних та туристично-рекреаційних об'єктів; близько 400 сільських садиб, які готові надавати туристичні послуги; 21 туристично-інформаційний центр тощо» (див. «Програму розвитку туризму і курортів у Закарпатській області на 2016-2020 роки»).

3. З 28 туристичних інформаційних центрів (ТІЦів), які зареєстровані та мали б діяти в Закарпатській області (див. додаток) - працюють не більше 7!

4. Створена в краї «Асоціація фахівців туристичного супроводу Закарпаття», яка ставила собі за мету - об'єднати гідів-перекладачів та екскурсоводів - обмежилась тільки обранням «керівництва».

5. Про кількість туристичних компаній і туроператорів (станом на травень 2016 року, за інформацією Департаменту туризму і курортів Мінекономрозвитку, в Україні видано 2 550 ліцензій суб'єктам туроператорської діяльності) Закарпаття, діяльність яких ліцензується, широкому загалу - невідома. Це ж стосується й об'єктів тимчасового розміщення (проживання) та кількості місць у таких, не

кажучи вже про їх фактичну заповнюваність, а тим паче про економічну складову прибутковості/збитковості таких суб'єктів. Натомість, покладатись на об'єктивність даних щорічного статистичного збірника «Закарпаття - санаторії та туризм» - не варто.

6. Сільський (зелений, екологічний та агро-) туризм. Ні в державі, ні в Закарпатті законодавчо-нормативних (точних) визначень цьому виду туризму - немає. Натомість, в Україні діє ГО «Спілка сприяння розвитку сільського зеленого туризму в Україні», яка відповідно до власної Програми добровільної категоризації у сфері сільського зеленого туризму «Українська гостинна садиба», здійснює категоризацію, наприклад, сільських садиб, звичайно - за гроші останніх. Крім того, в краї зареєстровано біля 30-ти туристичних організацій, які так чи інакше займаються сільським, зеленим, екологічним та агротуризмом. Однак, про якусь активну діяльність останніх - відомо мало.

7. Транспортне забезпечення туристичної сфери Закарпаття, як правило - стихійне та базується, здебільшого на перевезенні відпочиваючих сумнозвісними «маршрутками». Більше того, саме водії останніх - нерідко виступають й такими собі: гідями-перекладачами чи екскурсводами. При цьому, практично кожний суб'єкт тимчасового розміщення (проживання), намагається власнити той чи інший пасажирський, транспортний засіб, для організації власної діяльності.

8. Страхування туристичної діяльності (не плутати з страхуванням відповідальності туроператора) на державному рівні здійснюється на підставі Закону «Про туризм», як: «страхування відповідальності суб'єктів туристичної діяльності за шкоду, заподіяну життю або здоров'ю туриста або його майна». Тобто, через вимогу приймаючої сторони, договір такого страхування укладається на термін перебування застрахованої особи... за кордоном. Більше того, такий договір страхування поширюється тільки на іноземні держави і не діє на території країни постійного проживання! Натомість, у переліку видів обов'язкового страхування в Україні, визначеному ст. 7 Закону «Про страхування», страхування туристів (медичне та від нещасного випадку, як це передбачено й у Законі «Про туризм»), цей вид страхування на практиці - не є обов'язковим. Це означає, що українські відпочиваючі/туристи, при отриманні туристичних послуг, в самій Україні - ніяк не застраховані!

Висновки та пропозиції щодо створення «Закарпатське екскурсійне бюро»

Виходячи з вищенаведеного, варто звернути увагу на таке:

1. У Закарпатті діє Закарпатське обласне закрите акціонерне товариство по туризму та екскурсіях «Закарпаттурист» (власник: приватне акціонерне товариство «Укрпрофтур»), яке має кілька регіональних відділень, як-то: «Бюро подорожей та екскурсій», які базуються, як правило, на дочірніх підприємствах. Наприклад, в Ужгороді це - ДП Ужгородський туристсько-оздоровчий комплекс «Світанок» приватного Закарпатського обласного акціонерного товариства по туризму та екскурсіях «Закарпаттурист».

2. Швидше за все, саме, через недолугу/недостатню діяльність Закарпатського обласного закритого акціонерного товариства по туризму та екскурсіях «Закарпаттурист», яке у ході сумнівної приватизації було перетворено з державної мережі у колективно-приватну й виникає потреба у запропонованому, а саме - створити «Закарпатське екскурсійне бюро» (в подальшому - ЗЕБ).

3. Натомість, запропоноване Обґрунтування не розкриває та не конкретизує:

А) фінансову складову (необхідну кількість коштів) по створенню ЗЕБ, принципи: покриття витрат від діяльності та розподілу отриманих прибутків тощо;

Б) етапи становлення головного та регіональних офісів ЗЕБ, а також - визначення конкретних завдань для них;

В) принципи взаємодії та правові відносини між ЗЕБ та представниками туристичного супроводу туризм, як-то: екскурсводи, гіді-перекладачі, туристично-інформаційні центри (ТІЦи) тощо;

Г) механізми взаємин ЗЕБ з діючими суб'єктами туристичної сфери краю, як-то: власниками об'єктів тимчасового розміщення (проживання), суб'єктами сільського (зеленого, екологічного та агро-) туризму, транспортниками та/або перевізниками;

Д) ймовірну співпрацю ЗЕБ з громадськими організаціями та іншими інституціями туристичного спрямування, які вже діють на території Закарпатської області;

Ж) взаємин ЗЕБ з органами влади та управління, як-то: Управлінням туризму та курортів Закарпатської ОДА, відділів та/чи секторів туризму міських рад та районних державних адміністрацій краю;

З) взаємин ЗЕБ із загальноукраїнськими та міжнародними інституціями.

4. З досвіду роботи з іноземцями, ніхто з них не буде вкладати кошти не у власні проекти, а тим паче - на Україні (максимум - реалізація якихось грантів). Це пов'язано з рядом причин, серед яких:

А) Негативний інвестиційний клімат в Україні, недосконале законодавство, хибна податкова політика та всі інші негаразди, особливо у туристичній сфері, які відомі спеціалістам та й широкому загалу;

Б) Організувати повноцінний прийом туристів із-за кордону на туристично-рекреаційних об'єктах краю проблемно:

- об'єкти тимчасового розміщення (проживання) в Закарпатті, як правило - не відповідають багатьом тим нормам та стандартам, які прийнято у європейських країнах (номери, харчування, транспорт, тури, дозвілля тощо);

- транспортне сполучення, не кажучи вже про якість доріг та засобів комунікації, м'яко кажучи - бажають кращого;

- відсутність належної безпекової складової та неналежне забезпечення реалізації медичного страхування тощо.

В) Некомпетентність й амбіції місцевої влади, слабкий бізнес-клімат та конкурентне середовище в краї, бажають кращого, що призводить до «сірих» та «чорних» схем обслуговування відпочиваючих, в т.ч. й із-за кордону.

5. Натомість, для реалізації ідеї діяльності ТОВ «Закарпатське екскурсійне бюро», варто передбачити вирішення:

А) Інформаційно-рекламного забезпечення супроводу туристів та рекреантів, які бажають відвідати Закарпаття;

Р.С. Це завдання ТПЦів (яким сьогодні не приділено належної уваги в Закарпатті) як і прийнято у Європі.

Б) Питань організації: трансферту, поселення, харчування, транспорту, програми перебування тощо;

В) Питань забезпечення: гідами-перекладачами та екскурсоводами (із знанням іноземних мов) та інших фахівців;

Г) Забезпечення безпеки перебування відпочиваючих та гарантування дії страховок саме туристів та рекреантів;

Р.С. Для цього треба визначити/мати перелік: лікарів та базові медичні заклади, у які буде можливо спрямувати відпочиваючих, які потребуватимуть медичної невідкладної допомоги (яка покриватиметься за рахунок страховок).

Д) Участь ТОВ «Закарпатське екскурсійне бюро» у масових туристично-рекреаційних заходах, з метою просування та/чи реклами своєї діяльності, як в Закарпатті так і в Україні та за її межами.

З позитиву в туристичній сфері краю, станом на сьогодні, доцільно відмітити таке:

1. В Закарпатті діє «Програма розвитку туризму і курортів у Закарпатській області на 2016-2020 роки».

2. В Закарпатті, за кошти Уряду Чеської Республіки, здійснено маркування туристичних маршрутів.

3. Управління туризму та курортів Закарпатської ОДА (Ман Д.М.) - прийняло участь у роботі Міжнародних виставок GO та REGIONTOUR, які пройшли у січні 2016 року, в м. Брно, Чеська Республіка.

4. В Ужгороді, у лютому 2016 року пройшло Перше засідання Рада туристичних міст і регіонів України.

5. «Закарпаття туристичне» було презентовано на виставці UITT, яка відбулась у березні-квітні 2016 року у Києві.

6. В краї створено та зареєстровано «Асоціацію фахівців туристичного супроводу Закарпаття» (Шершун О.О.).

16.07.2016, Юрій Ключівський